

VEILEDNING – FAGETISKE KLAGESAKER

Fagetisk råd (FER) ønsker en best mulig behandling av klagesaker.

Klagesakene er ofte en blanding av psykologfaglige, fagetiske og juridiske problemstillinger, dokumentasjonen er tidvis svært omfattende, og det kan være uklart hva klagen egentlig gjelder.

Vi har derfor laget en veiledning og forslag til utforming av klagen, som forhåpentligvis vil gjøre sakene tydeligere og bidra til en rettferdig behandling av saken

Hvem kan klage

FER behandler klagesaker som vedrører Norsk Psykologforenings medlemmers fagetikk i forbindelse med deres yrkesutøvelse som psykolog. Enhver person, gruppe av personer eller organisasjon som psykologen har et profesjonelt forhold til kan klage. Klage kan også den som mener at psykologen i annen sammenheng opptrer i strid med god psykologskikk.

Hvordan klage

En klage på en psykolog til fagetisk råd skjer på følgende måte:

1. Klage må skje skriftlig (ikke via e-post). Se neste avsnitt om Utforming av klagen.
2. Dersom psykologen er medlem av Norsk Psykologforening og dersom det ikke har gått mer enn 10 år siden den aktuelle hendelsen blir saken vurdert av fagetisk råd. Innklaget psykolog blir informert om klagen.
3. Fagetisk råd vurderer klagen i forhold til fagetiske prinsipper og avgjør om saken skal tas opp til videre behandling. FER utreder ikke saker som dreier seg om faglig uenighet, uenighet om en konklusjon, rettslige problemstillinger eller andre forhold som ikke berører fagetikken.
4. Når en klagesak er tatt opp til videre behandling i fagetisk råd vil den innklagede psykolog bli bedt om å uttale seg. Klager vil deretter få mulighet til å gjennomgå og kommentere på psykologens uttalelse. Deretter vil psykologen få oversendt klagers kommentarer og bli bedt om å komme med sine sluttkommentarer.
5. Når fagetisk råd har mottatt uttalelser og kommentarer fra begge parter blir dette gjennomgått i rådets møte hvor rådet tar stilling til om det har skjedd et brudd på de fagetiske prinsippene og eventuelt alvorlighetsgrad (se reglement for Fagetisk råd).
6. FER sitt vedtak blir sendt til klager og innklaget psykolog med kopi til Sentralstyret i Norsk Psykologforening.

Utforming av klagen

- Klagen
 - Skriv en kortfattet redegjørelse om det du vil klage på. Beskriv på hvilken måte du mener at psykologen har brutt med de fagetiske prinsippene. Gjelder klagen skriftlig materiale som erklæringer, rapporter, journal, avisartikler og lignende skal dette vedlegges klagen. Hvis du ønsker det, kan du skrive et sammendrag ved å bruke vedlagte skjema (siste side) som forside til klagen. Klagen sendes til postadresse: *Norsk Psykologforening, PB 419 Sentrum, 0103 Oslo*.
- Fagetiske problemstillinger.
 - FER tar ikke stilling til rene juridiske eller psykologfaglige problemstillinger. Du oppfordres til å avgrense klagen til å omhandle fagetiske problemstillinger.
 - Hvis du synes det er viktig å ta med psykologfaglige og juridiske problemstillinger, vil vi be deg om ikke å bruke mye plass til disse.
- Fagetiske prinsipper
 - Det er en fordel, men ikke nødvendig, hvis du kan angi hvilke fagetiske prinsipper du mener saken skal vurderes mot. (Prinsippene er gjengitt under).
- Dokumentasjon
 - Det sendes ofte inn klager med unødvendig mye dokumentasjon. De viktige poengene blir ofte vanskeligere å heve fram når dokumentet blir for omfattende. Husk at FER har mulighet til å be om mer dokumentasjon dersom de mener det er viktig for saken.

Utdrag – etiske prinsipper for nordiske psykologer

I det følgende refererer uttrykket "klient" til enhver person, gruppe av personer eller organisasjon som psykologen har et profesjonelt forhold til. I visse situasjoner kan klientbegrepet utvides til å gjelde personer som er sekundært berørt, som f.eks. en primærklients familie, en klientgruppes organisatoriske omgivelser eller en organisasjons kunder, pasienter eller interessenter.

1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

Konfidensialitet og taushetsplikt

Psykologen respekterer individets rett til konfidensialitet gjennom å iakttas taushet om det som han/hun får rede på om klienter og andre under utøvelsen av yrket. Unntak fra taushetsplikten gjøres dersom det foreligger åpenbar fare for klienten eller andre. Psykologen kan også i henhold til loven være forpliktet til å gi fra seg opplysninger, og informerer derfor klienten om de begrensningene i taushetsplikten som følger av loven

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

Selvbestemmelse

Psykologen sørger for å ivareta maksimal autonomi og selvbestemmelse for klienten, inkludert retten til å gå inn i og til å avslutte den profesjonelle relasjonen. I arbeid med barn, personer underlagt lovhjemlet tvang eller i pressede akutte situasjoner kan, under hensyntagen til gjeldende lovgivning, frivillighetsprinsippet fravikes, men en samarbeidsrelasjon tilstrebes også her.

2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Etisk bevissthet

En forutsetning for en høy faglig kompetanse er at psykologen er oppmerksom på de fagetiske prinsippene, og integrerer etiske vurderinger i sin profesjonelle praksis.

Kompetanse og kompetanseutvikling

Psykologen arbeider i overensstemmelse med vitenskapelige prinsipper og underbygget erfaring og ivaretar en kontinuerlig profesjonell utvikling. Psykologen skaffer seg kunnskap om den vitenskapelige og yrkesmessige utviklingen innenfor sitt arbeidsområde.

Kompetansebegrensninger

Psykologen praktiserer innenfor de grensene for sin kompetanse som følger av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensning, og søker profesjonell hjelp og støtte i vanskelige situasjoner.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som

ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Begrensninger i rammebetingelsene

Psykologen er oppmerksom på hvordan samfunnsmessige og arbeidsmessige betingelser kan fremme eller hemme hensiktsmessig bruk av hans/hennes kompetanse og metoder.

3 Ansvar

Psykologen er oppmerksom på det profesjonelle og vitenskapelige ansvaret han/hun har overfor sine klienter og overfor den organisasjon og det samfunn som han/hun lever og arbeider i.

Psykologen unngår å gjøre skade og er ansvarlig for sine handlinger. Han/hun forsikrer seg så langt det er mulig om at hans/hennes tjenester ikke misbrukes.

Ansvar

Psykologen tar selvstendig ansvar for kvaliteten og konsekvensene av sitt arbeid, men er samtidig klar over at han/hun av andre oppleves som representant for sin yrkesgruppe.

Unngåelse av misbruk/skade

Psykologen tilstreber å unngå at psykologisk kunnskap eller praksis blir misbrukt, og tar ansvar for at skade som er uunngåelig og som kan forutses blir gjort så liten som mulig. Psykologen deltar ikke i aktivitet som sikter mot at man med fysiske eller psykiske tvangsmidler (indoktrinering, «hjernevask», tortur) - eller med trussel om slike tvangsmidler:

- Tvinger noen til å gi opplysninger eller innrømmelser
- Presser noen til å avsløre, fornekte eller endre eget eller andres livssyn, politiske, religiøse eller etiske overbevisninger og forsøker aktivt å hindre at psykologisk kunnskap blir anvendt i slike aktiviteter.

Håndtering av etiske dilemmaer

Psykologen erkjenner at fagetiske dilemmaer forekommer, og at det er psykologens ansvar å klargjøre slike dilemmaer og rådføre seg med kolleger og/eller den nasjonale foreningen og å informere relevante andre om de kravene som de etiske prinsippene stiller.

Kontinuitet i tjenester

Hvis psykologen har påtatt seg det profesjonelle ansvaret for et tiltak og påbegynt dette, treffer han/hun såvidt mulig en tilfredsstillende avtale med klienten om tiltakets avslutning eller viderehenviser til annen kompetent person før ansvaret oppgis.

Psykologen erkjenner det ansvaret han/hun har for relasjonen til en klient etter at det profesjonelle oppdraget formelt er avsluttet.

Utvidet ansvar

Psykologen tar ansvar for den vitenskapelige og profesjonelle virksomheten, inkludert den etiske standarden, til sine ansatte, assistenter, veiledningskandidater og studenter.

En psykolog som lærer bort psykologiske arbeidsmetoder har ansvar for at også metodens styrker og svakheter samt mulige etiske implikasjoner blir viet oppmerksomhet i undervisningen.

4 Integritet

Psykologen søker å fremme integritet innen forskning, undervisning og anvendt psykologi. Dette innebærer at psykologen opptre ærlig, upartisk og respektfullt overfor relevante involverte parter. Han/hun forsøker å synliggjøre og klargjøre sin egen rolle i de ulike sammenhengene der han/hun arbeider.

Redelighet og tydelighet

Psykologen gir adekvate opplysninger om sine kvalifikasjoner, utdanning, erfaring, kompetanse og faglige tilknytning, og benytter bare de yrkesbetegnelser som utdanning, autorisasjon og stilling gir rett til.

Når psykologen uttaler seg i egenskap av psykolog, tilstrebes saklighet og nøyaktighet. Psykologen informerer om psykologisk yrkesutøvelse på en slik måte at misoppfatningen eller skade for fag eller yrke unngås.

Psykologen informerer på forhånd om de økonomiske vilkårene og vurderer nøye de følger det kan få for den profesjonelle relasjonen dersom han/hun mottar gaver eller andre tjenester fra klienten.

Rollekonflikter og utnyttning

Psykologen tilstreber bevissthet om sine egne behov, holdninger og vurderinger og om sin rolle i relasjonen. Han/hun misbruker ikke sin makt og stilling gjennom å utnytte klientens avhengighet og tillit. Psykologen unngår utenomprofesjonelle relasjoner til en klient, som kan redusere den profesjonelle distanse og føre til interessekonflikter eller utnyttelse.

Psykologen er oppmerksom på hvordan intimitet og seksualitet direkte og indirekte kan påvirke relasjonen mellom psykolog og klient.

Psykologen unngår privatisering og seksualisering av klientrelasjoner. Seksuell omgang mellom psykolog og klient skal ikke forekomme.

For FER: dato mottatt:

Saksnummer:

Klager:

Innklaget:

Sammendrag – fagetisk problemstilling

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Klagen gjelder brudd på følgende fagetiske prinsipper:

1 *Respekt for personens rettigheter og verdighet*

- Respekt

- Konfidensialitet og taushetsplikt

- Informert samtykke og valgfrihet

- Selvbestemmelse

2 *Kompetanse*

- Etisk bevissthet

- Kompetanse og kompetanseutvikling

- Kompetansebegrensninger

- Metodebegrensninger

- Begrensninger i rammebetingelsene

3 *Ansvar*

- Ansvar

- Unngåelse av misbruk/skade

- Håndtering av etiske dilemmaer

- Kontinuitet i tjenester

- Utvidet ansvar

4 *Integritet*

- Redelighet og tydelighet

- Rollekonflikter og utnytting